

Skötselplan för naturreservatet Persgärde

i Karlshamns kommun

Innehåll:

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden
 - 1.1 Naturförhållanden
 - 1.2 Kulturhistoriska förhållanden
 - 1.3 Markanvändning
 - 1.4 Källuppgifter

II PLANDEL

2. Skötsel av mark och vatten
 - 2.1 Allmän målsättning
Måldiskussion och överväganden
 - 2.2 Generella riktlinjer
 - 2.2.1 Områden med fri utveckling
 - 2.2.2 Skogsskötsel
 - 2.2.3 Skötsel av kulturlandskap och gårdsmiljö
 - 2.2.4 Skötsel av ledningsgator
 - 2.2.5 Jakt
 - 2.3 Skötselområden och åtgärder
- 3 Anordningar för friluftsliv
 - 3.1 Mål för friluftslivsanordningar
 - 3.2 Riktlinjer och åtgärder
 - 3.2.1 Tillgänglighet
 - 3.2.2 Stigar och vägar
 - 3.2.3 Eldplatser
 - 3.2.4 Information
- 4 Renhållning
- 5 Tillsyn
- 6 Dokumentation
- 7 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bilagor

1. Skötselplanekarta
2. Karta över friluftslivsanordningar
3. Översiktlig vegetationskarta
4. Laga skifteskarta
5. Ekonomisk plan

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Persgärde ligger i Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde på gränsen mellan den kontinentala och den hemiboreala regionen. Denna naturgeografiska region är sjörik och präglas av uppodlade nordsydliga sprickdalar med däremellan liggande skogklädda höjdryggar. I dalgångarna finns vanligen ett vattendrag.

1.1 Naturförhållanden

Topografi och geologi

Naturreservatet ligger på nivåer mellan 40 och 60 meter över havet, d v s området ligger i sin helhet under högsta kustlinjen, som i denna del av Blekinge ligger på ca 65 m.ö.h. Bergrunden i området utgörs av granit. Inslag av basiska mineral såsom grönsten förekommer. Delar av området är storblockigt. De lösa avlagringarna utgörs av morän och av sedimentavlagringar i befintliga och tidigare våtmarksområden. Området avvattnas av Årydsån - Hållarydsåns vattensystem.

Sjöar

Norra Öllesjön i den södra delen av reservatet ligger ca 36 m.ö.h. Sjön är ca 33 ha stor och näringsfattig med sand- klipp- morän- och vass-stränder. Sjön är inte kalkad, men påverkas av kalkning längre upp i sjösystemet. Tillflöde sker dels genom den sänkta f.d. Hemsjön, dels via Persgärdebäcken. Utloppet via Södra Öllesjön.

Svartasjön är ca 9 ha stor och berör reservatets nordligaste del. Den ligger ca 47 m.ö.h. Även denna sjö är näringsfattig och har inte påverkats av kalkning. Trots detta håller sjön ett pH-värde på omkring 6,5.

Vegetation

Skogen har uppkommit på mark som fram till första hälften av 1900-talet varit utmarksbete med gles skog och enbuskar. Sedan länge har området lämnats att utvecklas fritt, utan avverkning av träd i större omfattning och påverkan av betande tamboskap. Härigenom har en naturskog uppkommit med en för trakten och respektive ståndort naturlig trädslagsblandning. Ek och bok är dominerande. I höjdlägen finns inslag av tall medan det i låglänta och fuktigare delar finns klibbal och gran. Granen har vandrat in i sen tid genom spridning från närliggande planterade bestånd. Äldre björkar finns här och var som minnen från den tid då skogen inte var lika slutet som nu. Avenbok och asp, som liksom björken är pionjärträd, har också gynnats under tiden efter det att skogsbetet upphörde och har i flera fall uppnått betydande dimensioner. Hassel förekommer på vissa ställen.

Större delen av området, i synnerhet de storblockiga delarna, är urskogsartade med många grova träd och lågor. I fältskiktet finns gräs och blåbärsris, men i den täta skogen med tjockt förnaskikt saknas ofta sammanhängande fältskikt. Här finns dock bl a de sällsynta örterna nästrot, lundbrässma och svart trolldruva. I de naturskogsområden som klassats som nyckelbiotop har bl a påträffats fällmossa, guldlockmossa, platt fjädermossa, bågpraktmossa, skriftlav och gammelgranslav.

De kärr och mossområden som finns i skogen har påverkats av såväl slåtter som av torvtäkt (skötselområde 3). I kärren finns nu en granblandskog med björk och al samt missne. Svartasjön avvattnas av ett naturligt bäckdrag som inte påverkats av

Skötselplan för naturreservatet Persgårde

Bilaga till länsstyrelsens beslut 1996-12-19

dnr 231-6657-94. obj nr 10 02 064

grävningar. Bäckdroget rinner bl a igenom ett starrbevuxet, öppet kärr som tidigare varit slåtterhävdad.

I området norr om Norra Öllesjön finns ekskog med fältskikt av myskmadra, vårärt, tandrot, storrams m.m. Även här finns mycket stora stenblock, bl a på södra delen av Målaberget. Vid stranden finns en alridå och på hållmarker enstaka tallar. I den östra delen finns ett tidigare odlat område med flera vällagda odlingsrösen som nu är igenvuxet med björk. Där finns också enstaka aplar.

Inägomarken i skiftet vid Öllesjön har odlats så sent som 1994 då vall skördades. I denna del har därför ingen naturlig ängsmarksflora vandrat in. Under 1996 har betesdrift återupptagits i området.

Dammkåret norr om länsvägen har använts som slåtter- och betesmark fram till 1993. Efter ett par års ohävd återupptogs slåttern under 1996. Dammkåret har inte varit uppodlat och hyser en artrik flora med bl a gökblomster, humleblomster och ängsbrässa. Även inägomarkerna strax söder om länsvägen har varit betesmarker som nu är i begynnande igenväxning. Också här finns ännu en hävdberoende flora med bl a grönvit nattviol, backmåra och gullviva.

Djurliv

Älg förekommer regelbundet inom området. I övrigt förekommer de däggdjur som normalt hör hemma i trakten d v s bland annat rådjur, grävling, räv, mård och skogshare. Kronhjort förekommer i trakten och strövar ibland även genom området.

Den mosaikartade naturtypen gynnar en artrik fågelfauna med såväl skogsarter som kulturgynnade arter. Bland annat förekommer spillkråka, stenknäck och stjärtmes.

De örtrika inägorna gynnar ett rikt insektsliv med bl a många fjärilar, t ex vitfläckig guldvinge, vinbärsfuks och eksnabbvinge. En ovanlig form av den silverstreckade pärlmorfjärilen (*f. valesina*) förekommer.

1.2 Kulturhistoriska förhållanden

I Persgårde by skedde storskifte år 1803 och laga skifte år 1838.

Laga skifteskartan antyder att det tidigare har förekommit torvtäkt i kärrområden i fastighetens norra del, inom skötselområde 3.

Väg 631 mellan Trenså och Halahult går genom området. Resterna efter en äldre väg finns söder om den nuvarande.

Ett torp har legat i områdets västra del.

1.3 Markanvändning

Skogsbruk

Modernt skogsbruk har inte bedrivits inom området. Under de senaste 50 åren har endast viss vedhuggning skett i de närmast bostaden belägna områdena.

Jordbruk

Fastigheten brukades till i början av 1990-talet av Sture Eriksson. Slåtter av inägorna har skett t.o.m. 1993 och återupptogs 1996.

1.4 Källuppgifter

Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1994.

II PLANDEL

2. Skötsel av mark och vatten

2.1 Allmän målsättning

Det övergripande målet med skötseln av reservatet skall vara att bevara och vårda området så att dess biologiskt-ekologiska och kulturhistoriska värden bevaras.

2.2 Generella riktlinjer

2.2.1 Områden med fri utveckling

Samtliga skogsområden som utgörs av naturliga skogsekosystem skall lämnas till fri utveckling. Inom i övrigt rena lövskogar skall dock kulturspridd gran avverkas.

2.2.2 Skogsskötsel

Ekskogsområdet vid Norra Öllesjön samt delar av skogsområden inom övriga betade områden kan skötas genom försiktig gallring för att gynna enskilda grova ekar. Åtgärderna skall dock i varje enskilt fall underkastas bedömning av vilka naturvårdsvärden som kan riskeras.

2.2.3 Skötsel av kulturlandskap och gårdsmiljö

Vissa områden som tidigare har utgjorts av öppen betes- eller odlingsmark skall hållas öppna genom slåtter eller betning. Hävden skall ske med metoder som så långt möjligt gynnar områdets naturvärden.

Gårdsmiljön skall, när byggnaderna rivits övergå till betesmark och parkeringsplats.

2.2.4 Skötsel av ledningsgator

Föreskrifterna utgör inte hinder för underhåll av befintliga luftledningar. Sådant underhåll skall dock föregås av samråd med naturvårdsförvaltaren. Generellt gäller att allt röjningsavfall i betes- eller slåttermarker skall tas bort eller läggas i högar på plats som naturvårdsförvaltaren anvisar. Ris får heller inte läggas på stigar eller på stenmurar eller i anslutning till husgrunder eller andra kulturlämningar.

2.2.5 Jakt

Några inskränkningar i jakten finns inte enligt föreskrifterna för reservatet. Jaktupplåtelse kan ske om detta inte motverkar reservatets syfte att skydda områdets biologiska och ekologiska värden. Jakten bör begränsas till jakt efter klövvilt (älg, rådjur och kronhjort) samt eventuellt också hare. Jakträtten bör upplåtas så att lämplig arrondering sker i förhållande till omkringliggande jaktområden.

Skötselplan för naturreservatet Persgärde

Bilaga till länsstyrelsens beslut 1996-12-19

dnr 231-6657-94. obj nr 10 02 064

2.3 Skötselområden och åtgärder

Skötselområde 1

Beskrivning: 2 ha. Granskog.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 2

Beskrivning: 8 ha. Naturskogsartad blandskog med bl a gran, tall, bok, ek och hassel. Alkärr med missne. Delvis storbockig.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 3

Beskrivning: 3 ha. Naturskogsartad blandskog med bl a gran, björk, klibbal, tall, bok och ek. Enligt äldre kartor har torvtäkt förekommit.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 4

Beskrivning: 9 ha. Storblockigt område med ädellövnaturskog med bok, avenbok och ek på blockrik mark med bl a nästrot, svart trolldruva och lundbrässa. Den senare förekommer åtminstone vissa år tämligen rikligt. Vidare förekommer skriftlav, gammelgranlav, fällmossa, guldockramossa, platt fjädermossa och bågpraktmossa. Detta området är klassat som nyckelbiotop. Utloppet från Svartasjön rinner som ett naturligt bäckdrag genom områdets nordöstra del och här finns också ett lövkärr.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 5

Beskrivning: 4 ha. Tidigare till största delen slåttermark. Öppna diken avvattnar området. Utmed diken finns träd och buskridåer med främst salixarter och björk. Den norra delen av området domineras av humleblomster, nysört och kärtistel. Även kärrviol, spikblad, ängsbrässa och gökblomster förekommer tämligen rikligt. Längre söderut är veketåg dominant, men även arter som stjärnstarr, trådtåg, humleblomster, gökblomster och vänderot förekommer. Fjärilsfaunan inom området är rik.

Mål: Slåttervall eller öppen betesmark.

Åtgärder: Rövning och årlig slåtter, lämpligen med traktordriven slåtterbalk.

Efterbete bör förekomma. Stängsling bör i de äldre hägnadsgränser som finns.

Skötselområde 6

Beskrivning: 4 ha. Lövblandskog med bok, ek, avenbok, hassel och tall. Området genomkorsas i söder av en enskild bilväg.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga. Invandrande gran bortröjes dock.

Skötselområde 7

Beskrivning: 0,5 ha. F.d inäga och torpställe. I anslutning till torpruinen finns torräng med bl a mandelblom, smultron och vårbrodd. Kulturväxter som vinka, snöbär, syren och några av unga granar hårt trängd apel förekommer. Vidare finns lönn som utgjort vårdträd samt hassel.

Mål: Öppen inäga med torpruin.

Åtgärder: Röjning av gran omkring torpruinen. Kulturväxter och hassel sparas. Ev. återupptagen betesdrift om detta kan ske ihop med den i väster gränsande fastigheten.

Skötselområde 8

Beskrivning: 1 ha. F.d inäga som tidigare har varit öppen odlingsmark som har återgått till våtmarksområde, som nu är under igenväxning med vide och björk.

Mål: Våtmark som lämnas till fri utveckling.

Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 9

Beskrivning: 7 ha. Naturskog som utgörs av blandskog med gran, bok, ek, avenbok, hassel och tall.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 10

Beskrivning: 7 ha. Lövblandskog delvis av hagmarkskaraktär med ek, bok, gran, tall och hassel m fl. Enstaka granar förekommer. I norra delen finns en vägbank efter en äldre vägsträckning. En den ledningsgata som sträcker sig i nord-sydlig riktning finns en hävdgynnad flora med bl a backmåra, grönvit nattviol, stortimjan, gullviva och klotpyrola.

Den östra delen av skötselområdet utgörs av bokskog på blockrik och kuperad mark. Delområdet är klassat som nyckelbiotop med förekomst av bl a västlig hakmossa och korallav.

Mål: Orörd skog.

Åtgärder: Inga utöver bortröjning och avverkning av all gran. Ledningsgatorna får dock röjas och den äldre vägbanken skall hållas fri från träd och buskar.

Skötselområde 11

Beskrivning: 1 ha. Öppen inäga En solitär alm står i den södra delen. På inägan finns en artrik flora med bl a backmåra, grönvit nattviol och stortimjan. Vidare förekommer blåsuga, ängsbrässa, humleblomster och gullviva.

Mål: Öppen inäga.

Åtgärder: Stängsling och betesdrift.

Skötselområde 12

Beskrivning: 1 ha. Gårdsplan samt tidigare betesmarker. På gårdsplanen växer bl a lungrot, kummin och vitplister. På betesmarkerna finns flera diken och en bro över ett dike vid den äldre landsvägen.

Mål: Mindre parkeringsplats samt betesmarker och bevarande av äldre kulturspår.

Åtgärder: Iordningställning av parkeringsyta. Stängsling och betesdrift. Röjning vid behov bl a av trafiksäkerhetsskäl.

Skötselplan för naturreservatet Persgårde

Bilaga till länsstyrelsens beslut 1996-12-19

dnr 231-6657-94. obj nr 10 02 064

Skötselområde 13 a, b och c

Beskrivning: 2 ha. Tre mindre inägor som brukats som vall.

Mål: Öppen inägomark.

Åtgärder: Betesdrift. Ev. anordnande av rastplats i södra delen av 13a.

Skötselområde 14 a och b

Beskrivning: 7 ha. Ekskog med inslag av avenbok, bok, björk samt al. Förekomst av bl a myskmadra, vårärt, tandrot och storrams. I 14b finns ett tidigare odlat område med flera vällagda odlingsrösen som nu är igenvuxet med björk. Där finns också enstaka apalar.

Mål: Ekdominerad skog.

Åtgärder: Gallring för att gynna enskilda grova ekar. Røjning av träd i inägokanterna. Omläggning av Blekingeleden genom området.

3 Anordningar för friluftsliv

3.1 Mål för friluftslivsanordningar

Bevarandet av områdets naturvärden skall vara överordnade anordningar för friluftsliv.

3.2 Riktlinjer och åtgärder

Förslitning av naturskogsområden eller andra störningskänsliga delar av reservatet skall, om behov uppstår, motverkas genom kanalisering av besökare till slittåliga och mindre störningskänsliga delar av reservatet.

3.2.1 Tillgänglighet

En parkeringsplats för ett begränsat antal bilar bör anordnas i den östra delen av skötselområde 12. Genomgångar som underlättar allmänhetens passage vid stängsel skall anordnas.

3.2.2 Stigar och vägar

Blekingeleden bör läggas om genom reservatets södra del och kan förbindas med parkeringsplatsen i skötselområde 12, se bilaga 2.

3.2.3 Eldplatser

Eldplats kan ev. anordnas i anslutning till Blekingeleden vid Norra Öllesjön men bör inte finnas inom området i övrigt.

3.2.4 Information

En informationsskylt som bl a anger naturreservatets gränser och föreskrifter skall framställas och placeras på platser där man naturligt kommer in i reservatet.

4 Renhållning

Renhållning inom reservatet skall ske genom reservatförvaltarens försorg. Toaletter eller soptunnor bör inte, åtminstone inte till en början, anordnas i reservatet.

5 Tillsyn

Tillsyn skall ske genom reservatförvaltarens försorg, lämpligen genom uppdrag till någon närboende.

6 Dokumentation

Utförda åtgärder skall dokumenteras av reservatförvaltaren på lämpligt sätt.

7 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

7.1 Ekonomisk plan

En ekonomisk plan för förvaltningen av reservatet skall upprättas och bifogas skötselplanen (bilaga 5). Denna plan skall dock inte ingå i fastställelsen av planen.

7.2 Finansiering

Staten bekostar: Åtgärder enligt skötselplanen, utom kostnader för normalt jordbruk.

Arrendator bekostar: Kostnader för normalt jordbruk inkl slätter av dammkärret.